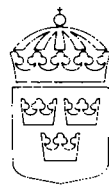

Arbetsmarknadsutskottets yttrande 1985/86:1 y

om svenskundervisning för vuxna invandrare

AU
1985/86:1 y

Till utbildningsutskottet

Utbildningsutskottet har berett arbetsmarknadsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1985/86:67 med vissa bestämmelser om svenskundervisning för vuxna invandrare jämte motioner (1985/86:240–249). Arbetsmarknadsutskottet begränsar sitt yttrande till dels de delar av propositionen som avser en lag om ledighet för grundläggande svenskundervisning för invandrare (sfi) och en ändring i semesterlagen, dels de delar i propositionen och ett par motioner som avser arbetsmarknadsutbildningens roll i sfi.

Riksdagen beslutade hösten 1984 att den nuvarande försöksverksamheten med sfi skall ersättas med ett nytt system den 1 juli 1986. Beslutet innebar i korthet följande. Sfi skall anordnas i form av grundläggande svenskundervisning (grund-sfi) och påbyggnadsundervisning (påbyggnads-sfi). Staten får ett ramansvar för sfi. Kommunerna får ett lagstadgat ansvar för att grund-sfi anordnas. Undervisningen skall kunna anordnas både av kommunen själv och, på kommunens uppdrag, av studieförbund och folkhögskolor. Påbyggnads-sfi skall erbjudas antingen inom studieförbund eller inom arbetsmarknadsutbildningen (AMU). Den som efter grund-sfi fortsätter till AMU skall kunna få sin påbyggnads-sfi i samband med utbildning inom AMU, medan övriga erbjuds påbyggnads-sfi i studiecirkelform hos studieförbunden i huvudsak enligt de allmänna regler som gäller för studiecirkelverksamhet.

Det genomsnittliga antalet studietimmar i sfi bör enligt beslutet vara 700. Därav bör genomsnittligt 500 timmar avse grund-sfi för dem som fortsätter i påbyggnads-sfi inom studieförbund. För dessa bör påbyggnads-sfi omfatta genomsnittligt 200 timmar. För dem som får sin påbyggnads-sfi inom AMU bör grund-sfi omfatta genomsnittligt 400 timmar och påbyggnads-sfi inom AMU genomsnittligt 300 timmar.

Avsikten var att regeringen senare skulle återkomma till riksdagen, dels med förslag om lag om kommunernas uppgifter i fråga om grundläggande svenskundervisning, dels med förslag om lag om ledighet vid deltagande i grundläggande svenskundervisning. En organisationskommitté skulle vidare tillsättas med uppgift att närmare planera och lägga fram förslag om reformens genomförande.

I den nu föreliggande propositionen föreslås att kommunens skyldigheter i fråga om grund-sfi anges i en särskild lag. Undervisningen skall kunna bedrivas i anslutning till den kommunala utbildningen för vuxna (komvux och grundvux) eller fristående från denna i en särskilt uppbyggt utbildnings-

organisation. Den kan också, på kommunens uppdrag, anordnas av studieförbund och folkhögskolor.

AU 1985/86:1y

Riksdagens beslut år 1984 om den framtida utformningen av sfi innebär att AMU efter den 1 juli 1986 endast skall anordna påbyggnads-sfi. Till följd härav kan övertalighet med påföljande uppsägningar förutses under hösten 1986 för en del av de nuvarande sfi-lärarna inom AMU. Samtidigt kan det i kommuner där AMU tidigare anordnat svenskundervisning övergångsvis saknas lärare för grund-sfi. Med hänsyn härtill föreslås i propositionen att de regionala AMU-myndigheterna övergångsvis får anordna grund-sfi på uppdrag av kommun. Undervisningen skall vara genomförd före utgången av juni 1987. Det framhålls emellertid att det bör vara naturligt att man i första hand anlitar de anordnare som skall vara permanenta anordnare av sfi.

Frågan om AMU:s framtida roll i grund-sfi har tagits upp i ett par motioner. I motion 1985/86:246 av Sivert Andersson m. fl. (s) anförs att AMU, som till 20 % berör invandrare, måste kombineras med utbildning även i grundläggande svenska. Riksdagen bör därför besluta att AMU-verksamhet med grund-sfi fortsätter tills det med säkerhet går att lösa frågan på annat sätt. Även i motion 1985/86:241 av Börje Stensson (fp) framhålls att AMU bör kunna utnyttjas av kommunerna för grund-sfi även fortsättningsvis. Enligt motionären saknas rationella skäl till att förhindra kommun att också kunna anlita AMU i den mån man bedömer det vara lämpligt. Motionären erinrar i sammanhanget om att samhället under årens lopp byggt upp en mycket stor och kompetent organisation inom AMU för undervisning av vuxna invandrare.

Arbetsmarknadsutskottet vill stryka under betydelsen för invandrarna själva och för arbetsmarknaden i stort att invandrarna har goda kunskaper i det svenska språket. Som utskottet tidigare uttalat har goda kunskaper i svenska språket i dag blivit närmast en förutsättning för att en invandrare skall få ett arbete och kunna klara det på ett tillfredsställande sätt. Det är mot denna bakgrund positivt att sfi i enlighet med riksdagens beslut skall bedrivas i nya och effektivare former fr. o. m. den 1 juli i år.

Som tidigare nämnts kommer kommunerna att ges ett lagstadgat ansvar för att grund-sfi anordnas. Undervisningen skall kunna anordnas både av kommunen själv och, på kommunens uppdrag, av studieförbund och folkhögskolor. AMU skall emellertid efter en viss övergångstid inte kunna komma i fråga som anordnare av grund-sfi, ett förhållande som tas upp i de ovan refererade motionerna.

Enligt utskottets uppfattning bör kommunerna ha möjligheten att även ta AMU:s tjänster i anspråk för grund-sfi om man anser det vara ändamålsenligt. Utskottet tänker bl. a. på fall där en kommun inte tidigare tillhandahållit grund-sfi och andra lämpliga utbildningsanordnare saknas. Även om detta engagemang inom AMU sannolikt skulle bli av begränsad omfattning bör sålunda inte möjligheten att anlita AMU uteslutas.

Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att AMU-verksamheten fr. o. m. den 1 januari i år bedrivs i en ny organisatorisk form. Den nya organisationens – AMU-gruppens – främsta uppgift är att anordna arbetsmarknadsutbildning på uppdrag av arbetsmarknadsverket. Den skall därutöver mot ersättning kunna anordna utbildning för andra uppdragsgivare,

t. ex. kommuner och företag.

AU 1985/86:1y

Vid bifall till utskottets ställningstagande i den aktuella frågan – som innebär att motionerna 1985/86:241 och 1985/86:246 i aktuella delar tillgodoses – bör förslaget från regeringen till lag om svenskundervisning ändras i motsvarande mån (3 § resp. övergångsbestämmelserna).

I propositionen föreslås vidare att den nu gällande lagen (1972:650) om rätt till ledighet och lön vid deltagande i svenskundervisning för invandrare ersätts med en ny lag. Den avgörande skillnaden mellan den föreslagna lagen och den nu gällande svenskundervisningslagen är att arbetsgivarna i den nya lagen inte åläggs skyldighet att utge lön i samband med ledighet för sfi. Den föreslagna lagen reglerar därför endast rätten till ledighet och därmed sammanhängande frågor. Lagen är uppbyggd efter mönster av annan nyare ledighetslagstiftning.

Ledighet i samband med grund-sfi föreslås vara semesterlönegrundande, vilket kräver en ändring av 17 § semesterlagen (1977:480).

Den nya lagen om rätt till ledighet för grund-sfi och ändringen i semesterlagen föreslås träda i kraft samtidigt som lagen om grund-sfi, dvs. den 1 juli 1986.

Den som före den 1 juli 1986 har påbörjat sfi motsvarande grundläggande nivå inom AMU bör enligt propositionen få fullfölja denna utbildning med utbildningsbidrag på oförändrade villkor.

Utskottet tillstyrker vad som anförs i propositionen i dessa delar.

Stockholm den 14 januari 1986

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Lars Ulander

Närvarande: Lars Ulander (s), Elver Jonsson (fp), Alf Wennerfors (m), Lahja Exner (s), Börje Hörnlund (c), Gustav Persson (s), Bengt Wittbom (m), Bo Nilsson (s), Charlotte Branting (fp), Inge Carlsson (s), Ingvar Karlsson i Bengtsfors (c), Mona Sahlin (s), Anders G Högmark (m) och Monica Öhman (s).

